İlhan Berk'in, Fransa'da yayımlanacak kitabına

Önsöz

KENNETH WHITE

"Bütün şairlerin en zayıfı", iflah olmaz İlhan Berk, Bodrum'da (Halikarnassos) küçük bir evde oturuyor. Alabildiğine zamanın dışında, otlarını, çiçeklerini ve meyvelerini sevdiği toprak ve beyaz tenli genç güzellerle dolu bir düş dünyasının arasında, tekdüze ve ortaçağdan kalma bir yaşam sürüyor orada. 67 yaşındaki (1916'da doğmuş) bu "esmer, uzun, zayıf ve erkenci" adam, "kara kuru" çocukluğuna sadık kalmış.

Sözcüklerin ilk anlamları, yani çocuklukları ile yazar bütün ozanlar: Ele avuca sığmayan, hayta, hoyrat, kitap, okul kaçağı sözcüklerle.

Kocamış sözcüklerin de gençlikleriyle...

Şiirde bilgelik böyle bir şeydir.

Küçük evinde oturmuş ya da uzanmış, kendini dünyanın gürültülerinden ve dedikodularından korumaya çalışarak, "sinirli, hırçın ve lanetli" şair İlhan sigara içiyor, sessizliğin alanına girebilmek için uzun uzun bir nesneyi okşuyor ve derin derin düşünüyor. *Zor olan şiirin hayatını yaşamaktır, yazmak sonra gelir hep.*

Düşler kurarak ama yine de büyük bir titizlikle, İstanbul'un mahallelerini, Galata'yı, Ortaköy'ü, Balat'ı, Kâğıthane'yi, Sütlüce'yi tek tek geçiriyor gözümüzün önünden. Boğaz boyunca sıralanmış iskeleleri, Fener'i, Eyüp'ü, Kasımpaşa'yı görüyor. Yaşadığı kasabada doğan Heredotos'u düşünüyor. Atlas'ı ve (güneşin doğduğu) kendinin de doğduğu Anadolu'yu görüyor. Step rüzgârlarının estiğini işitiyor. Asya geniş mekân... Dünyanın ilk zamanları, ilk coğrafya.

Ben ki bu dünyaya yeni kuruluyormuş, yeni görüyormuşum gibi bakmışımdır hep. Böylece de, bu dünyada olmak (ki ben orada bir ilkçağlı gibi bulsam da kendimi) bana yetmiştir.

Sonra birdenbire, bu sakin düşüncelerin tam orta yerinde, yanıbaşında bir şey *ağar*, duyar bunu, başı döner. Genç bir kızın, korkunç beyaz çıplak gövdesi oradadır. Geçmişte kalmış bir anı mı, yeni bir anı mı yoksa? Zamanın ötesinde bir görüntü mü? Ele gelmeyen ama akıldan hiç çıkmayan, yok edici bir gövde, bir düşünce, bir gerçek.

Ben ki bu dünyada herkesler gibi gittim geldim, yüzüm çok güneşler gördü; sesleri, kokuları, bunu, bunsuzluğu, yenilgiyi, utkuyu tanıdım. Elim yerküreye dokundu. Ama yalnız o sizin koyduğunuz korkunç dokunulmazlık sürdü durdu bende. Bir ona yenik düştü. Bir onda yıkıldı, parçalandı, un ufak oldu.

Kuşkusuz yazmak, varlıkla yokluk arasında bir yerlerden geçiyor. Nâzım Hikmet'e göre en taze ve en zengin dillerden biri olan Türkçede yazmaya koyuluyor İlhan. Harflerin âşığı, alfabenin mistiği (humour'la) biri olarak bu dili titizlikle, büyük bir zevk alarak kullanıyor.

Her harf benim yaşamımda çeşitli kılıklara, renklere, kokulara girip çıktı. Bir zamanlar büyük A'yı severdim, şimdi küçük a'yı büyük A'nın hiçbir biçimine değişmem. Ama U ile f her zaman sevdiğim baş harflerim oldu. Büyük bir aşk duymuşumdur U'ya. Bir esriklik simgesidir U: Dölyataklarında barınır. Bir zamanlar, Y de benim için böyleydi: Yarıklığını, ayrıklığını severdim. Büyük, güzel kokular bağışlamıştı bana. Sarı bir renk de bulmuşumdur onda.

Bazen şiir bir bütün olarak geliyor. Neye bağlı bu? Kim bilir? Bazı zamanlarsa gelen yalnızca kırıntılar. Ama bu kırıntıları da, verilmiş sözler ya da bir şeyin ardında kalan kalıntılarmışcasına, özenle saklıyoruz ve bugüne kadar yazılmış şiirlerin en güzelinden arta kalan her şey ebediyen gömülüyor.

Ve sonra karardı Galata...

İlhan dolaşmaya çıktığında tercih ettiği yer, yaşlı denizcilerin konuşmalarını dinlediği liman. Denizciler fırtınalardan ve karabataklardan söz ederken, dudaklarının arasında sönmüş bir sigara, kahveye oturuyor İlhan, gökyüzüne, aynada gidip gelen herhangi bir yerin gökyüzüne bakıyor. Ve düş, o uzun ve onmaz düş yeniden başlıyor.

Uzun yolculuklar düşündüğümden
Ve incecik kemiği bir şiirin
Bir deniz kıyısında

ÇEVİREN: B.G.